

2222

Laboratorium voor Chemische Technologie

Verslag behorende
bij het processchema
van

L. Tjioe

onderwerp:

Fosfaatrots-ontsluiting

met

52.5% HNO_3

adres:
Jacoba van Beierenlaan 93
Delft

datum:
mei 1968

2222

H E T O N T S L U I T E N V A N F O S F A A T R O T S

M E T

52.5 % S A L P E T E R Z U U R

Delft 30 mei 1968

L.Tjioe

Jacoba van Beierenlaan 93

Delft

I N H O U D

	pag.
TITELBLAD	i
INHOUD	ii
I. SAMENVATTING	1
II. INLEIDING	2
III. TYPE PROCES, PRODUCTIE EN PLAATS	4
IV. BESCHRIJVING VAN HET PROCES	5
V. MATERIAAL BALANS	8
ENTHALPIE BALANS	16
VI. THEORETISCHE ASPECTEN	30
VII. BEREKENING VAN DE APPARATUUR	31
VIII. APPARATENLIJST	36
IX. APPENDIX	37
Fysische gegevens	37
Materiaal balans	40
Energie balans	44
X. LITERATUUR	45

I Samenvatting

De produktie van nitrofosfaatmest volgens een octrooi¹ van Fisons Fertilizers Ltd. wordt hier beschreven met uiteraard enkele modificaties.

De fosfaatrots i.e. Khouribgarots² wordt ontsloten met een overmaat geconcentreerd salpeterzuur (52.5%) bij een temperatuur van 80°C in drie in serie geplaatste geroerde tankreactoren met in iedere tank een verblijftijd van 30 minuten. In diezelfde reactoren wordt tegelijkertijd ammoniumsulfaat toegevoegd waardoor gips neerslaat in de vorm van $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ dat bovendien gemakkelijk af te filtreren is. Het filtraat wordt vervolgens geneutraliseerd met ammoniakanhydriet, ingedampt en verder gekorrelt en gedroogd.

Het resultaat is een N-P meststof waarin N 30% en P 13%^a is.

De essentie van dit proces is wel dat de ontsluiting van de rots en het neerslaan van het gips kontinu moet gebeuren. Het proces kan niet als batchproces uitgevoerd worden.

Bij een produktie van 500 ton nitrofosfaatmest wordt uitgegaan van 194 ton rots per dag.

1, 2, 3 ... etc. zie literatuurlijst in Appendix.

a.N is bepaald als N, P als P_2O_5

II Inleiding

Fosfaatrots bevat het benodigde fosfaat voor de plant. In de vorm zoals het in fosfaatrots aanwezig is kan het echter niet of nauwelijks door de plant opgenomen worden. Het aanwezige fosfaat wordt daarom omgezet in een water- of citraatoplosbare vorm waardoor het voor de plant wel bereikbaar wordt. Deze omzetting kan op verschillende wijzen tot stand worden gebracht.

Ontsluiting met zwavelzuur.

Dit is het oudste ontsluitproces. Het gevormde gips wordt af gefiltreerd. De vorm waarin het gips neergeslagen wordt is ook verschillend. Men onderscheidt o.a.

- het proces waarbij het gips neerslaat als $\text{CaSO}_4 \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$
- het hemihydraat proces waar onder bepaalde condities de verbinding $\text{CaSO}_4 \cdot \frac{1}{2} \text{H}_2\text{O}$ gevormd wordt
- en het anhydriet proces waarbij CaSO_4 anhydriet ontstaat.

D.S.M. - Odda proces.

Bij dit proces wordt de fosfaatrots ontsloten met salpeterzuur waarna het gevormde $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ dat hygroscopisch is afgescheiden wordt door het bij verlaagde temperatuur uit te laten kristalliseren en vervolgens af te centrifugeren.

Volgens een ander procedure blaast men CO_2 door de vloeistof waarna het gevormde CaCO_3 afgescheiden wordt.

De volgende stap is het neutraliseren van het gevormde zuur. Dat gebeurt dan door de vloeistof te verzadigen met ammoniagas.

Ontsluiting met fosforzuur.

Dit proces is in zoverre onaantrekkelijk daar men op deze wijze toch eerst apart het fosforzuur moet bereiden, hetgeen eigenlijk neerkomt op een omweg.

Ontsluiting met een gemengd zuur.

Het mengzuur kan verschillende samenstelling hebben b.v.

- H_2SO_4 en HNO_3
- H_2SO_4 en H_3PO_4

- HNO_3 en H_3PO_4
- HNO_3 , H_3PO_4 en H_2SO_4

Deze processen zijn minder elegant aangezien er twee zuren of meer geruikt worden waar een zuur eigenlijk voldoende is. Men hinkt a.h.w. op twee gedachten. Men gebruikt salpeterzuur om de rots makkelijk te ontsluiten en zwavelzuur om dat hygrosco-
pische calciumnitraat te verwijderen.

Ontsluiting met salpeterzuur.

Het idee om salpeterzuur te gebruiken is niet vreemd als men bedenkt dat de ontstane nitraten een voedingswaarde hebben voor de plant. Zwavelzuur daarentegen verliest zijn waarde aange-
zien het als waardeloos gips verwijderd wordt.

Het is echter niet mogelijk om alleen met salpeterzuur te ont-
sluiten aangezien er dan het hygrosco-
pische calciumnitraat ge-
vormd wordt, dat indien niet uit het product verwijderd de
meststof onbruikbaar maakt. Het is dus zaak deze stof te ver-
wijderen en een methode is die van Fisons nl. de omzetting van
het nitraat d.m.v. toegevoegd kalium- of ammoniumsulfaat. Het
gips wordt daarna afgefiltreerd.

III Type proces, produktie en plaats.

Het proces dat hier onder de loupe genomen wordt is het nitrofosfaatproces volgens het octrooi van Fisons Fertilizers Ltd.

De fosfaatrots wordt ontsloten met salpeterzuur. Het calciumnitraat wordt omgezet in gips door toevoeging van ammoniumsulfaat en afgefiltreerd. Het filtraat wordt nu geneutraliseerd met ammoniakgas. Daarna volgen de gewone stappen zoals het indampen drogen en korrelen.

Bij nadere beschouwing van dit proces blijkt dat er verschillende voordelen aan verbonden zijn. Bij het F.A.S.-proces moet het reaktiemengsel afgekoeld worden tot ongeveer 5°C om het $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ uit te kristalliseren. Later moet dit mengsel weer verwarmd worden om het teveel aan water af te dampen. Hierdoor ontstaan dus energie verliezen. Met de methode van Fisons is dit niet het geval. Bovendien wordt met het neergeslagen gips een deel van het water afgevoerd, hetgeen ook een energie besparing betekent.

Doordat de reactie bij speciale condities plaats vindt wordt een makkelijk te filtreren neerslag gevormd. Ook dit is van groot belang aangezien deze unit operation de ekonomie van het proces sterk beïnvloedt.

De moeilijkheid bij deze methode is echter dat salpeterzuur aangevoerd zal moeten worden. De transportkosten liggen vrij hoog daar technisch zuur niet zo geconcentreerd is als bv. zwavelzuur. Het is dus ekonomisch van belang dat bij dit proces de fabriek in de buurt staat van een stikstofbindingsbedrijf. Verder is de aanwezigheid van water voor het proces en als transportweg van belang.

IV Beschrijving van het proces.

Het proces is chemisch gezien te verdelen in de ontsluiting en de ammonieëring. worden daarnaast ook de fysische aspecten beschouwd dan kan men hier nog aan toevoegen filtratie van het reaktiemengsel gevolgd door concentratie, korrelen en tenslotte drogen. In dit processchema wordt het proces gevolgd tot het korrelen.

Wordt het "flowscheme" op de voet gevolgd dan begint men bij de:

A. Ontsluiting.

In de eerste reaktor worden onder konstant roeren bij een kleine onderdruk de volgende reaktants gemengd:

-52.5% HNO_3 dat voorverwarmd is tot 94°C

-76% van de stoechiometrisch benodigde hoeveelheid $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$

-de fosfaatrots (-16 mesh)

-de recycle $9.2\% \text{H}_3\text{PO}_4$ die een temperatuur heeft van 65°C .

De verblijftijd in de reaktor is 30 minuten waarna het doorstroomt naar de tweede reaktor waar de rest van het benodigde $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$ toegevoegd wordt. De sulfaat concentratie wordt op 1.2% w/w sulfaat gehouden.

De verblijftijden in de tweede en derde reaktor zijn eveneens 30 minuten.

De gehele reaktorkaskade heeft een konstante reaktietemperatuur van 80°C .

Teneinde een materiaalbalans op te stellen werden verschillende aannamen gedaan.

Alle aanwezige fosfaat wordt omgezet in fosforzuur.

Geurende de 90 minuten dat het mengsel reageert verdampt al 1% van het aanwezige water een gedeelte van het gevormde HF nl. $30\%³$ en al het gevormde CO_2 gas. De rest van het HF reageert met het in de rots aanwezige SiO_2 .

B. Filtratie.

De suspensie wordt nu naar de Prayonfilter gevoerd waar het gips afgefiltreerd wordt.

Het eerste filtraat wordt doorgevoerd naar de ammoniators. De koek wordt verder uitgewassen in tegenstroom met water. De hoeveelheid waswater is ongeveer de helft van het droge koek gewicht. Het uitwassingsfiltraat heeft de sterkte van 15% H_3PO_4 . In de uitgewassen filterkoek blijft verder 0.2% P_2O_5 achter en de andere componenten verhoudingsgewijs.

C. Ammoniators.

Het eerste filtraat gaat naar de ammoniators waar het vrije zuur met 104% ammoniakgas geneutraliseerd wordt. De overmaat ammoniak verdwijnt samen met de waterdamp in het afvoergas. Uit de energiebalans (zie later) blijkt dat 21% van het aanwezige water afdampt. Hier wordt aangenomen dat het kookpunt van de oplossing $120^{\circ}C$ is.

De algemene richtlijnen bij het bepalen van de fysische eigenschappen van de vloeistof is de aanname dat het een oplossing is van zuiver NH_4NO_3 . Deze aanname is gebaseerd op het feit dat deze component voornamelijk aanwezig is.

D. Concentrator.

De vloeistof die nu $120^{\circ}C$ is wordt geconcentreerd van 30% H_2O tot 4% H_2O . De rest van het water wordt verwijderd tijdens het prillen en het drogen.

Soms wordt in verband met te grote schuimvorming in de reaktoren door aanwezigheid van organische stoffen de fosfaatsrots vooraf gecalcineerd.

Resumé:

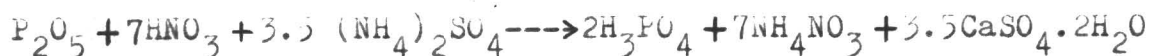
De proces gegevens kan men in het kort weergeven.

- ontsluitverhouding $HNO_3/CaO = 2.72$
- toegevoegd $(NH_4)_2SO_4$ equivalent aan het aanwezige CaO .
dosering: eerste reaktor 76% tweede reaktor 24%
sulfaat concentratie op 1.2% w/w sulfaat
- reaktie temperatuur $80^{\circ}C$

- recycle 1500 delen per mole P_2O_5 ¹

De volgende chemische reacties vinden plaats:

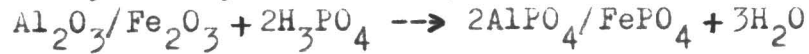
Hoofdreactie bij de ontsluiting

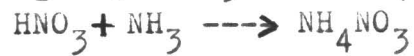
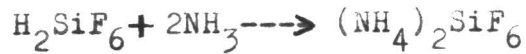
Hoofdreactie bij de ammonieëring

Nevenreacties bij de ontsluiting

Nevenreacties bij de ammonieëring

V Materiaal-balans.*het fluorprobleem?*

De volgende berekeningen zijn gebaseerd op een productie van 500 ton meststof per 24 uur. In dat geval gaat men uit van een doorzet die 2.249 kg/sec bedraagt aan fosfaatrots.

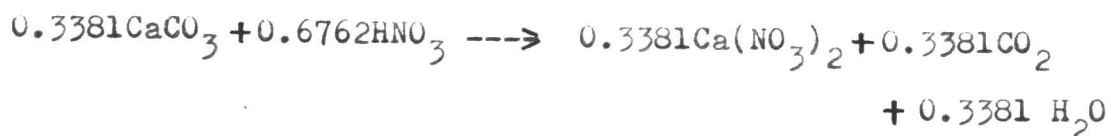
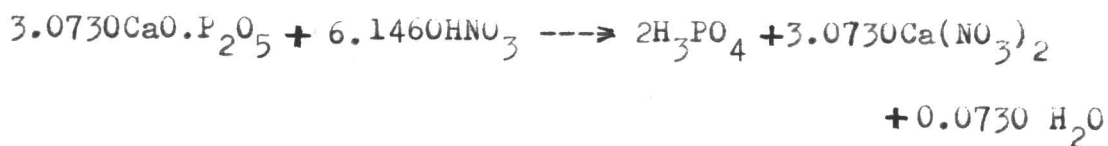
A. De Reaktorkaskade.

Gaat men uit van de analyse gegeven in tabel I van de Appendix dan blijkt dat er per mole P_2O_5 aanwezig zijn:

CaO	3.0730	moles
CaCO ₃	0.3381	-
CaF ₂	0.3328	-
SiO ₂	0.0937	-
Fe ₂ O ₃	0.0066	-
Al ₂ O ₃	0.0150	-
CaSO ₄	0.0825	-
H ₂ O	0.3452	-
Inert	9.45	gram

Om nu een produktie te krijgen van 500 ton per dag blijkt dat men bovenstaande hoeveelheid met een factor 5.496 moet vermenigvuldigen om de benodigde doorzet per seconde te bereiken. Het is nu het meest overzichtelijk als de stochiometrische berekeningen gebaseerd worden op 1 mole P_2O_5 , waarna het geheel op de juiste schaal wordt gebracht.

De reactie vergelijkingen zien er nu als volgt uit:

0,2 maal HF

Van de HF verdwijnt 30% in het afvoergas d.w.z. 0.1997 HF verdwijnt en 0.4659 HF reageert verder.

0.0160 SiO_2 blijft dus over en wordt later bij het inert gerekend.

Totaal wordt aan nieuw salpeterzuur 10 moles toe gevoegd. Uit de reacties blijkt dat er 7.4878 moles verbruikt worden hier volgt dus uit dat er nog 2.5122 moles over zijn.

Verder ontstaat er 3.7439 moles $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$. Dit blijft echter niet in de oplossing maar wordt omgezet tot het sulfaat-zout.

De stoechiometrische hoeveelheid is 3.7439 moles. Er moet echter een overmaat van 1.2% aanwezig zijn zodat er dus

0.012 maal de totale hoeveelheid sulfaat in de oplossing is.

In de rots was al 0.0825 mole CaSO_4 aanwezig zodat er nu totaal 3.8264 mole sulfaat is. De overmaat toe te voegen is dus $0.012 \times 3.8264 = 0.0459$ mole $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$.

$(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$ totaal is nu 3.7898 mole.

Het fosforzuur bij de reactie gevormd blijft niet helemaal in de oplossing maar wordt voor een deel omgezet.

Totaal aan fosforzuur gebruikt 0.0432 mole. De hoeveelheid vrij fosfor is nu 1.9568 mole.

Uit de reacties blijkt verder dat er H_2O ontstaat. Er wordt dus aan H_2O gevormd: 0.6313 mole.

Uit latere berekeningen (zie filter) blijkt dat van de 1500 delen recycle per mole P_2O_5 788.5 delen water zijn.

Met het salpeterzuur van 52.5% wordt 569.4 g water aangevoerd

De totale hoeveelheid water in de reaktorkaskade is 1357.9 g.

Aangenomen wordt dat er 5.87 g water verdampt gedurende de

reactie. wordt nu het geheel met de factor 5.496 vermenigvuldigd,

dan verkrijgt men de uiteindelijke materiaal-balans over de reaktorkaskade.

Materiaal-balans over de reaktorkaskade.

Rekeneenheid : kg/sec

<u>Input</u>		<u>Output</u>	
Fosfaatrots	2.249	H_3PO_4	1.054
HNO_3 52.5 %	6.594	$CaSO_4$	2.863
$(NH_4)_2SO_4$	2.753	$(NH_4)_2SO_4$	0.033
Recycle	8.244	$FePO_4$	0.011
		$AlPO_4$	0.020
		inert	0.052
		H_2O	3.226
		SiO_2	0.005
		H_2SiF_6	0.062
		CO_2	0.082
		HF	0.022
		HNO_3	0.870
		NH_4NO_3	3.294
		Recycle	8.244
	<hr/>		<hr/>
	19.840		19.838

De drie decimalige nauwkeurigheid waarmee gerekend werd heeft geen technische betekenis, als men de nauwkeurigheid beziet van de verschillende aannamen. Deze rekenwijze wordt toch gehandhaafd om een redelijke benadering te verkrijgen.

B. De Prayonfilter.

De basis van 1 mole P_2O_5 is ook hier aangenouden. Hier moeten verschillende aspecten beschouwd worden.

1. De hoeveelheid $CaSO_4$ die oplost bij het wassen.
2. De hoeveelheid vaste stoffen die met het afgefiltreerde gips verdwijnt.
3. Recycle

1. De hoeveelheid vaste stof die afgefiltreerd wordt bestaat

*1,20 Phosphorus
Zinn verduikt.*

uit 658.86 g $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ en 0.96 g SiO_2 .

Er wordt 361.5 g H_2O gebruikt om de vaste stof uit te wassen.

Het totaal aan H_2O is dus 361.5 g + 443.26 g = 804.76 g

De oplosbaarheid van $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ in water is^a:

- bij 0°C 0.241 g/100 ml

- bij 100°C 0.222 g / 100 ml

De invloed van de andere ionen in de oplossing op de oplosbaarheid is hier niet bij verdisconteerd.

Bij 80°C wordt de oplosbaarheid geschat op 0.226 g / 100 ml

In de aanwezige hoeveelheid water lost dus 2.47 g $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$

op. Hiervan is $\frac{2.47}{172.19} \times 2 \times 18.02 = 0.52$ g H_2O

Er is nu 1.95 CaSO_4 opgelost en 0.52 g H_2O vrij gekomen.

Het droge koekgewicht is 659.82 - 2.47 = 657.35 g

Aangenomen wordt dat $\frac{3}{4}$ van de afgevoerde koek vast is en dat $\frac{1}{4}$

water is. Hieruit volgt dat er $\frac{1}{3} \times 657.35 = 219.12$ g H_2O is.

2. Met de koek en de vloeistof wordt 0.2 gewichtsprocent P_2O_5 afgevoerd. De andere aanwezige stoffen worden in dezelfde verhouding afgevoerd.

$$0.2 \% \text{P}_2\text{O}_5 = 0.2 \times 10^{-2} \times 657.35 = 1.31 \text{ g } \text{P}_2\text{O}_5$$

$$1.31 \text{ g } \text{P}_2\text{O}_5 = \frac{1.31}{141.96} \text{ mole } \text{P}_2\text{O}_5 = \frac{2 \times 1.31}{141.96} \text{ mole } \text{H}_3\text{PO}_4$$

Dit is 1.81 g H_3PO_4

Uit de materiaal-balans blijkt dat er 191.77 g H_3PO_4 is.

Van het aanwezige zuur is de fraktie $\frac{1.81}{191.77} = 0.0094$ met de koek afgevoerd.

De andere stoffen worden ook in die verhouding in de koek aangetroffen.

HNO_3 berekening.

Totaal aan HNO_3 aanwezig 158.32

Fraktie met koek afgevoerd $0.0094 \times 158.32 =$ 1.49

Rest HNO_3 156.83

De materiaalverliezen in de koek.

Verbinding	In koek (g)	In filtraat (g)
H_3PO_4	1.80	189.97
$CaSO_4$	0.02	1.93
$FePO_4$	0.02	1.97
$AlPO_4$	0.03	3.63
inert	0.09	9.36
H_2SiF_6	0.11	11.09
HNO_3	1.49	156.83
NH_4NO_3	5.63	593.77
$(NH_4)_2SO_4$	0.06	6.01
	<u>9.25</u>	<u>974.56</u>

Totaal gewicht van de koek :

$CaSO_4 \cdot 2H_2O$ en SiO_2	657.35 g
H_2O	219.12 -
opgeloste stof	<u>9.25 -</u>
	885.72 -

3. De recycle is volgens de literatuur¹ 1500 delen per mole P_2O_5 . De hoeveelheid waswater is 361.5 g en wordt totaal gerecirculeerd. De eigenlijke hoeveelheid recycle is dus maar $1500 - 361.5 = 1138.5$ g. Aangezien er bij dit proces geen accumulatie optreedt is de hoeveelheid filtraat rechtstreeks afhankelijk van de input. Hier wordt 1560.72 g filtraat afgenomen. De samenstelling van de recycle is nu als volgt te berekenen :

Er is 189.97 g H_3PO_4 aanwezig in 1560.72 g filtraat.

In 1138.5 g filtraat is dus $\frac{1138.5}{1560.7} \times 189.97 = 139.0$ g

De rest van de componenten wordt op dezelfde wijze uitgerekend.

De recycle is 1500 delen per mole P_2O_5 en bestaat uit :

H_3PO_4	138.5 g
$CaSO_4$	1.2 -
H_2O	788.9 -
$FePO_4$	1.3 -
$AlPO_4$	2.6 -
inert	6.7 -
H_2SiF_6	8.5 -
HNO_3	114.0 -
NH_4NO_3	434.0 -
$(NH_4)_2SO_4$	4.3 -
	<u>1500.0 g</u>

De materiaal-balans over de Prayon-filter.

Rekeneenheid : kg / sec

<u>Input</u>		<u>Output</u>	
H_3PO_4	1.054	<u>filtraat</u>	
$CaSO_4 \cdot 2H_2O$	3.621	H_3PO_4	1.044
$FePO_4$	0.011	$CaSO_4$	0.011
$AlPO_4$	0.020	$FePO_4$	0.011
inert	0.052	$AlPO_4$	0.020
SiO_2	0.005	inert	0.051
H_2SiF_6	0.062	H_2SiF_6	0.061
HNO_3	0.870	HNO_3	0.862
NH_4NO_3	3.294	NH_4NO_3	3.263
$(NH_4)_2SO_4$	0.033	$(NH_4)_2SO_4$	0.033
H_2O	4.422	H_2O	3.221
recycle	8.244	<u>filterkoek</u>	4.868
		recycle	8.244
	<u>21.688</u>		<u>21.688</u>

C. De ammoniators.

Ook bij deze berekeningen is uitgegaan van 1 mole P_2O_5 .

In de ammoniators wordt het vrije zuur geneutraliseerd.

Aan vrij zuur is aanwezig :

H_3PO_4	189.97 g	1.9385 mole
HNO_3	156.83 -	2.4886 -
H_2SiF_6	11.09 -	0.0770 -

Uit de reactie vergelijkingen blijkt dat voor de neutralisatie 5.5511 mole NH_3 nodig is. Verder wordt er een overmaat van 4 % gebruikt dat is dus 0.2220 mole NH_3 .

Aangenomen wordt dat het fosforzuur voor de helft omgezet wordt in $NH_4H_2PO_4$ en de rest in $(NH_4)_2HPO_4$.

Uit de energie-balans (zie later) blijkt dat er per seconde 0.640 kg H_2O verdampt.

De materiaal-balans over de ammoniators.

Rekeneenheid : kg / sec

<u>Input</u>		<u>Output</u>	
H_3PO_4	1.044	$NH_4H_2PO_4$	0.613
$CaSO_4$	0.011	$(NH_4)_2HPO_4$	0.704
$FePO_4$	0.011	$CaSO_4$	0.011
$AlPO_4$	0.020	$FePO_4$	0.011
inert	0.051	$AlPO_4$	0.020
H_2SiF_6	0.061	inert	0.051
HNO_3	0.862	$(NH_4)_2SiF_6$	0.075
NH_4NO_3	3.263	NH_4NO_3	4.358
$(NH_4)_2SO_4$	0.033	$(NH_4)_2SO_4$	0.033
H_2O	3.221	H_2O	3.221
NH_3	0.537	NH_3	0.017
	<u>9.114</u>		<u>9.114</u>

De toegevoerde hoeveelheid ammoniak wordt omgezet zonder verliezen en de overmaat damp af met het water.

D. De Concentrator.

De productstroom naar de concentrator is 8.457 kg / sec en bestaat voor 5.876 kg uit vaste stof en de rest 2.581 kg is water. In de concentrator wordt de hoeveelheid water teruggebracht tot 4%.

De stroom verlaat de concentrator met de samenstelling :
5.876 kg vaste stof en 0.244 kg H₂O .

Aangenomen wordt dat er geen andere verliezen zijn.

E. De Priltoren.

amm intakepellen.

In de priltoren wordt de meststof gekorrelt en gedeeltelijk gedroogd. Gedurende het prillen zakt de hoeveelheid water van 4% naar 3%. De samenstelling van de produktstroom is nu:

5.876 kg vaste stof en 0.184 kg H₂O .

F. De Drogers.

De gekorrelde meststof wordt nu bij een vrij lage temperatuur voorgedroogd. Dit moet bij een lage temperatuur gebeuren om te voorkomen dat de gevormde korrels door het uittreden van het water verpulveren. Is het oppervlak door uitdroging reeds verhard dan is de mechanische sterkte zo groot dat de rest van het water bij een hogere temperatuur kan verdampen zonder dat de korrel desintegreert.

V Enthalpy-balans.

De berekeningen worden gemaakt met als basis 1 g mol P_2O_5 en later omgezet zodat de doorzet in overeenstemming is met de materiaal-balans. De gebruikte gegevens staan vermeld in de Appendix tabel II.

A. De Reactoren in Cascade.

Proces gegevens :

Temperatuur : $80^{\circ}C$

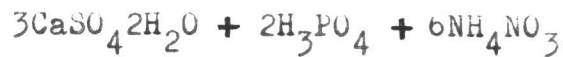
- " recycle : $65^{\circ}C$ (zie later)
- " fosfaatrots : $15^{\circ}C$
- " ammoniumsulfaat : $15^{\circ}C$
- " salpeterzuur : $94^{\circ}C$ (zie later)

Het is dus nu noodzakelijk om de warmte-effecten te berekenen die de verschillende reacties geven.

Principe van de berekening :

Het warmte-effect van de reactie is gegeven bij $18^{\circ}C$; uit dit gegeven en de molaire warmte wordt de enthalpie verandering bij $80^{\circ}C$ berekend. Daarna wordt een correctie aangebracht die door verdunning ontstaat.

Reactie 1 :

produkten	ΔH_f kcal/mole	C_p cal/mole $^{\circ}K$
$3CaSO_4 \cdot 2H_2O$	- 1432.0	140.4
$2H_3PO_4$	- 600.2	59.0
$6NH_4NO_3$	- 527.6	204.0
	<hr/>	<hr/>
	- 2559.8	403.4

reaktants	ΔH_f kcal/mole	C_p cal/mole $^{\circ}K$
$Ca_3(PO_4)_2$	- 982.1	54.5
$6HNO_3$	- 254.0	84.6
$3(NH_4)_2SO_4$	- 833.0	136.8
$6H_2O$	- 410.0	108.0
	<u>- 2479.1</u>	<u>383.9</u>

$$\therefore \Delta H_r = - 80.7 \text{ kcal}$$

$$\Delta C_p = 19.5 \text{ cal/}^{\circ}K$$

Aangenomen wordt verder dat de molaire warmte in het gebied van $18^{\circ}C$ tot $80^{\circ}C$ niet temperatuur afhankelijk is.

$$\Delta H_r 80^{\circ} = \Delta H_r 18^{\circ} + \int C_p dt$$

$$\Delta H_r 80^{\circ} = - 80.7 + 19.5 \times 10^{-3} \times (80 - 18)$$

$$\underline{\underline{- 79.5 \text{ kcal}}}$$

Korrekties :

a. HNO_3

Uit de materiaal-balans blijkt dat er 789 g H_2O en 114 g HNO_3 aangevoerd wordt. Het verse zuur is 52.5 % en hieruit volgt dat het zuur een eindconcentratie heeft van 35.5 % .

$$\Delta H_{verd.} = 7.2 \text{ kcal/gmol } HNO_3 \text{ bij } 18^{\circ}C$$

produkten	C_p cal/mole $^{\circ}K$
HNO_3	14.1
$6.4 H_2O$	115.0
	<u>129.1</u>

reaktants

$$35.5 \% HNO_3 \quad 125.0$$

$$\therefore \Delta C_p = 4.1 \text{ cal/}^{\circ}K$$

$$\Delta H_{verd.} 80^{\circ} = 7.2 + 4.1 \times (80 - 18) \times 10^{-3}$$

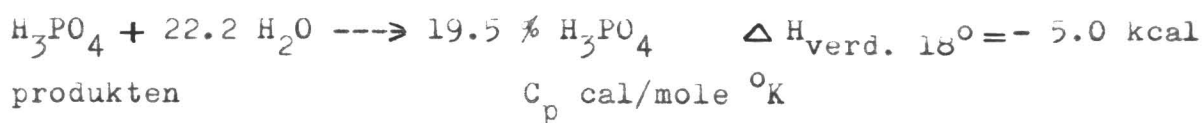
$$\Delta H_{\text{verd. } 80^{\circ}} = 7.3 \text{ kcal/mole HNO}_3$$

Per mole P_2O_5 wordt 6 HNO_3 gebruikt ; het totale verdunnings-effect is dus :

$$6 \times 7.3 \quad \underline{43.8} \text{ kcal/mole P}_2\text{O}_5$$

b. H_3PO_4

Uit de materiaal-balans blijkt dat er 44.4 mole H_2O aanwezig is. Volgens de reactievergelijking ontstaan er 2 mole H_3PO_4 en het zuur heeft dus een sterkte van 19.5 % .

$$19.5 \% \text{ H}_3\text{PO}_4 \quad 425.0$$

reaktants

$$\text{H}_3\text{PO}_4 \quad 29.5$$

$$22.2 \text{ H}_2\text{O} \quad 400.0$$

$$429.5$$

$$\therefore \Delta C_p = 4.5 \text{ cal/}^{\circ}\text{K}$$

$$\Delta H_{\text{verd. } 80^{\circ}} = - 5.0 - 4.5 \times (80-18) \times 10^{-3}$$

$$= - 5.3 \text{ kcal/mole H}_3\text{PO}_4$$

Per mole P_2O_5 ontstaan 2 mole H_3PO_4 ; het totale verdunnings-effect is dus :

$$2 \times - 5.3 = - 10.6 \text{ kcal/mole P}_2\text{O}_5$$

c. NH_4NO_3

Er ontstaan 7.49 mole NH_4NO_3 in de aanwezigheid van 44.4 mole H_2O . De eindsterkte is 43 % .

$$\Delta H_{\text{verd. } 18^{\circ}} = 4.35 \text{ kcal/mole NH}_4\text{NO}_3$$

produkten	C_p cal/mole $^{\circ}K$
43 % NH_4NO_3	126
reaktants	
NH_4NO_3	34
6 H_2O	108
	<hr/>
	142

$$\therefore \Delta C_p = -16 \text{ cal/}^{\circ}K$$

$$\Delta H_{\text{verd. } 80^{\circ}} = 4.35 - 16 \times (80-18) \times 10^{-3}$$

$$3.35 \text{ kcal/mole } NH_4NO_3$$

Bij deze reactie alleen ontstaan 6 mole NH_4NO_3 ; het totale verdunningseffect is dus :

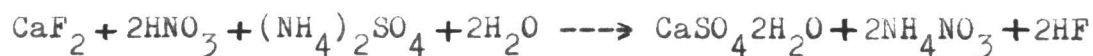
$$6 \times 3.35 = 20.10 \text{ kcal/mole } P_2O_5$$

Het totale warmte effect van reactie 1 :

$$\Delta H_r 80^{\circ} = -79.5 + 43.8 - 10.6 + 20.10$$

$$= \underline{\underline{-26.2 \text{ kcal/mole } P_2O_5}}$$

Reactie 2

produkten	ΔH_f kcal/mole	ΔC_p cal/mole $^{\circ}K$
$CaSO_4 \cdot 2H_2O$	- 478.0	46.8
2 NH_4NO_3	- 175.8	68.0
2 HF	- 128.0	14.0
	<hr/>	<hr/>
	- 781.8	128.8
reaktants		
CaF_2	- 286.3	16.1
2 HNO_3	- 84.8	28.2
$(NH_4)_2SO_4$	- 277.7	45.6
2 H_2O	- 136.8	36.0
	<hr/>	<hr/>
	- 785.6	125.9

$$\therefore \Delta H_r = 3.8 \text{ kcal}$$

$$\Delta C_p = 2.9 \text{ cal/}^\circ\text{K}$$

$$\begin{aligned} \Delta H_r 80^\circ &= 3.8 + 2.9 \times (80 - 18) \times 10^{-3} \\ &= \underline{4.0 \text{ kcal/mole CaF}_2} \end{aligned}$$

Korrekties :

a. HNO_3

Bij deze reactie zijn 2 mole HNO_3 betrokken ; het verdunnings-effect is dus :

$$2 \times 7.3 = 14.6 \text{ kcal/mole CaF}_2$$

b. NH_4NO_3

Er ontstaan 2 mole NH_4NO_3 zodat het verdunningseffect gelijk is aan :

$$2 \times 3.35 = 6.70 \text{ kcal/mole CaF}_2$$

Het totale effect in deze reactie is nu :

$$4.0 + 14.6 + 6.7 = 25.3 \text{ kcal/mole CaF}_2$$

Volgens de samenstelling van het fosfaat is er 0.3328 mole CaF_2 aanwezig per mole P_2O_5 .

Het warmte effect wordt nu :

$$0.333 \times 25.3 = 8.4 \text{ kcal/mole P}_2\text{O}_5$$

Reactie 3

Van het fluosilicaat is de molaire warmte niet gegeven. Het warmte effect wordt nu benaderd door de reactie warmte bij 18°C uit te rekenen.

produkten	ΔH_f kcal/mole	reaktants	ΔH_f kcal/mole
H_2SiF_6	- 557.2	6 HF	- 384.0
2 H_2O	- 136.8	SiO_2	- 201.3
	<u>- 694.0</u>		<u>- 585.3</u>

$$\therefore \Delta H_r = - 108.7 \text{ kcal/mole H}_2\text{SiF}_6$$

Uit de samenstelling van het fosfaat en de materiaal-balans blijkt dat er 0.0777 mole H_2SiF_6 gevormd wordt per mole P_2O_5 . Het warmte effect is dus :

$$0.0777 \times -108.7 = -8.45 \text{ kcal/mole } \text{P}_2\text{O}_5$$

De aanname is dat het zuur dat reageert een sterkte heeft van 35.5 %. Het zuur zoals het toegevoegd wordt heeft een sterkte van 52.5 %. Bij de verdunning van 52.5 naar 35.5 % krijgt men ook een warmte effect.

Er worden 10 mole zuur per mole P_2O_5 toegevoerd zodat het totale warmte effect gelijk is aan :

$$10 \times -0.05 = -0.5 \text{ kcal/mole } \text{P}_2\text{O}_5$$

Door de roerders wordt energie aan het systeem toegevoerd die helemaal omgezet wordt in warmte.

De warmte afgegeven door drie roerders van 14.5 HP is :

$$3 \times 14.5 \times 0.18 = 7.9 \text{ kcal/sec}$$

De totale reactie warmte in de reaktor cascade is:

Reactie	Warmte effect
1	- 26.2
2	+ 8.4
3	- 8.5
verd. salp.zuur	- 0.5

Bovenstaande berekeningen zijn gebaseerd op de omzetting van 1 mole P_2O_5 . De doorzet is 5.496 mole P_2O_5 ;

warmte effect is dus $5.496 \times -26.8 = -148 \text{ kcal/sec}$

Met het roeren mee gerekend is de hoeveelheid vrij komende energie :

$$-148 - 7.9 = -156 \text{ kcal/sec}$$

Uit het proces schema blijkt dat er verschillende koude stromen zijn die naar de reaktor lopen. Daar loopt de temperatuur op tot 80°C . De warmte die bij de reactie vrij komt wordt

nu gebruikt om deze stromen op te warmen.

Fosfaatrots 15 - 80°C		$2.25 \times 0.2 \times 65 = 29.2$ kcal/sec
(NH ₄) ₂ SO ₄ "		$2.75 \times 0.35 \times 65 = \underline{62.5}$ "
	totaal	91.7 "

Er is nu nog 64.3 kcal/sec over en dit wordt gebruikt om de recycle op te warmen.

De recycle bestaat voor een deel uit filtraat en de rest uit waswater.

De filterkoek die uitgewassen wordt heeft een temperatuur van 80°C. Het waswater dat op 15°C is wordt hierdoor warmer. Als nu aangenomen wordt dat de koek na het wassen een temperatuur heeft van 15°C en een warmte capaciteit 0.27 kcal/kg dan heeft de koek dus afgestaan :

$$3.65 \times 0.27 \times 65 = 64.0 \text{ kcal/sec}$$

Deze hoeveelheid wordt opgenomen door het water zodat de temperatuur stijgt.

$$1.986 \times 1 \times (T-15) = 64.0$$

$$T = 47^\circ\text{C}$$

De rest van de recycle i.e. 6.25 kg filtraat heeft een temperatuur van 80°C, aangenomen dat de warmte verliezen in de filter te verwaarlozen zijn. De warmte capaciteit van het filtraat wordt op 0.65 kcal/kg geschat.

Deze twee stromen worden gemengd.

$$1.99 \times (T-47) \times 1 = 6.25 \times 0.65 \times (80-T)$$

$$T = 69^\circ\text{C}$$

Bij het transport van de recycle naar de reaktoren zal deze stroom uiteraard warmte verliezen en in temperatuur dalen. Deze temperatuursdaling wordt geschat op 4°C zodat de eindtemperatuur 65°C is.

Deze stroom moet nu worden verwarmd tot 80°C. Hiervoor is nodig:

$$8.24 \times 0.75 \times (80-65) = 92.8 \text{ kcal/sec}$$

als de soortelijke warmte van het filtraat op 0.75 kcal/°K geschat wordt.

Er was nog een debet van 64.3 kcal/sec op de warmte-balans, zodat er nu nog 28.5 kcal/sec toegevoerd moeten worden om het

filtraat op 80°C te brengen.

Het salpeterzuur moet ook op 80°C zijn en daarvoor is nodig :

$$6.59 \times 0.65 \times (80-15) = 280 \text{ kcal/sec}$$

Verder zijn er nog de warmte verliezen aan de omgeving.

$$Q = \frac{A \times (T_{\text{reaktor}} - T_{\text{buitenlucht}})}{\frac{1}{\alpha_r} + \frac{1}{\alpha_c} + \frac{10}{\lambda_{is}} + \frac{1}{\lambda_{st}}}$$

α_r is vrij hoog (turbulent roeren)

$$\alpha_c = 0.016 \text{ cal/sec cm}^2 \text{ } ^\circ\text{K}$$

$$\lambda_{st} = 0.1073 \text{ cal/sec cm}^2 \text{ } ^\circ\text{K/cm}$$

$$\lambda_{is} = 0.00103 \quad "$$

$$A = 174.2 \text{ m}^2$$

$$Q = 11.7 \text{ kcal/sec}$$

Bij het opstellen van de materiaal-balans werd aangenomen dat

32 g H₂O verdampt per seconde; hiervoor is dan nodig :

$$32 \times 550 \times 10^{-3} = 17.6 \text{ kcal/sec}$$

De totaal toe te voeren hoeveelheid warmte is :

filtraat	28.5	kcal/sec
HNO ₃	280.	"
H ₂ O verdampen	17.6	"
Warmteverlies	11.7	"
Totaal	337.8	"

Deze hoeveelheid warmte voert men nu toe door het salpeterzuur voor te verwarmen.

$$6.59 \times 0.65 \times (T - 15) = 337.8$$

$$T = 94^\circ\text{C}$$

B. De Ammoniatoren in Cascade.

Proces gegevens :

Ammoniakgasstroom heeft een temperatuur van 15°C.

Het ingevoerde filtraat blijft 80°C.

De produktstroom heeft een temperatuur van 120°C.

Om de warmte effecten in de ammoniator te berekenen wordt het proces als volgt voorgesteld :

- de reactie vindt plaats bij 80°C
- de produkten worden opgewarmd tot 120°C

Het warmte effect is namelijk niet van de weg afhankelijk maar van de begin- en eindtoestand.

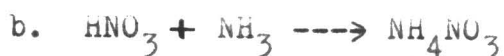
Volgens de materiaal-balans wordt er per mole P_2O_5 de volgende hoeveelheid ammoniakgas toegevoerd :

- a. 2.91 mole om het fosforzuur te neutraliseren
- b. 2.49 " " " salpeterzuur "
- c. 0.15 " " " fluosilicaat "
- d. 0.22 " overmaat
- 5.77 " totaal

a. Volgens de literatuur⁴ ontstaat er zowel $NH_4H_2PO_4$ als $(NH_4)_2PO_4$ waarbij de warmte die vrij komt gelijk is aan 1780 BTU/lb NH_3 .

Het warmte effect is dus :

$$2.91 \times 17 \times 990 \times 10^{-3} = 49.0 \text{ kcal/mole } P_2O_5$$

produkten	ΔH_f kcal/mole	C_p cal/mole °K
NH_4NO_3	- 87.93	34.0
reaktants		
NH_3	- 10.94	8.9
HNO_3	- 42.4	14.1
	<hr style="width: 50%; margin-left: 0;"/>	<hr style="width: 50%; margin-left: 0;"/>
	- 53.34	23.0

$$\therefore \Delta H_f = - 34.59 \text{ kcal}$$

$$\Delta C_p = 11.0 \text{ cal/}^\circ\text{K}$$

$$\Delta H_r 80^\circ = - 34.59 \quad 11 \times (80-18) \times 10^{-3}$$

$$= - 33.91 \text{ kcal/mole } HNO_3$$

Korrekties :

1. HNO_3

Aanwezig is 157 g HNO_3 en 586 g H_2O i.e. 21.1 % HNO_3 .

	$\text{HNO}_3 + 13 \text{H}_2\text{O}$	$\Delta H_{\text{verd. } 18^\circ} = -7.3 \text{ kcal/mole}$
produkten	$C_p \text{ cal/mole } ^\circ\text{K}$	
HNO_3	14.1	
H_2O	234.0	
	248.1	

reaktants

21.1 % HNO_3 240.0

$\therefore \Delta C_p = 8.1 \text{ kcal/mole } ^\circ\text{K}$

$$\Delta H_{\text{verd. } 80^\circ} = 7.3 + 8.1 \times (80 - 18) \times 10^{-3}$$

$$= 7.8 \text{ kcal/mole } \text{HNO}_3$$

2. NH_4NO_3

Aanwezig is 793 g NH_4NO_3 en 586 g H_2O i.e. 58 % NH_4NO_3 .

	$58 \% \text{NH}_4\text{NO}_3$	$\Delta H_{\text{verd. } 18^\circ} = 3.97 \text{ kcal/mole}$
produkten	$C_p \text{ cal/mole } ^\circ\text{K}$	
58 % NH_4NO_3	89.5	

reaktants

NH_4NO_3 34.0

3.3 H_2O 59.5

93.5

$\therefore \Delta C_p = -4.0 \text{ kcal/mole } ^\circ\text{K}$

$$\Delta H_{\text{verd. } 80^\circ} = 3.97 - 4.0 \times (80 - 18) \times 10^{-3}$$

$$= 3.72 \text{ kcal/mole } \text{NH}_4\text{NO}_3$$

Het totale warmte effect voor deze reactie is :

$$-H_r 80^\circ = -33.91 + 7.8 + 3.72 = -22.4 \text{ kcal/mole } \text{NH}_3$$

Er werd gereageerd met 2.49 mole NH_3
 ∴ warmte effect is $2.49 \times -22.4 = -55.8$ kcal/mole P_2O_5 .

c. $\text{H}_2\text{SiF}_6 + 2\text{NH}_3 \rightarrow (\text{NH}_4)_2\text{SiF}_6$	
produkten	H_f kcal/mole
$(\text{NH}_4)_2\text{SiF}_6$	- 619.36
reaktants	
2 NH_3	- 21.38
H_2SiF_6	- 557.2
	<hr/>
	- 579.08

∴ $\Delta H_r 18^\circ = -40.28$ kcal/mole

De correctie op temperatuur en verdunning kunnen door gebrek aan gegevens niet gemaakt worden.

Per mole P_2O_5 is 0.0770 mole H_2SiF_6 aanwezig zodat het warmte effect $0.0770 \times -40.28 = -3.1$ kcal/mole P_2O_5

De enthalpie verandering door de verschillende reacties is :

a.	- 49.0 kcal/mole P_2O_5
b.	- 55.8 "
c.	- 3.1 "
	<hr/>
Totaal	- 107.9 "

Er komt dus $5.496 \times 107.9 = 592$ kcal/sec vrij.

De hoeveelheid warmte die afgevoerd wordt bestaat uit :

- a de warmte om de produktstroom op te warmen tot 120°C
- b de warmte verliezen van de reaktoren aan de buitenlucht
- c het verwarmen van het instromende ammoniakgas
- d het water dat verdampt

a. $9.114 \times 0.65 \times (120 - 80) = 228$ kcal/sec

b. De reaktoren hebben dezelfde constructie als de ontsluit-
 reaktoren; verder is het roeren bij hoog Reynolds getal zodat
 de warmte-overdrachts-coëfficiënt verwaarloosd kan worden.
 De warmtegeleidingscoëfficiënt zijn verder ook hetzelfde.

Temperatuur van de reaktor is 120°C .

Oppervlak is 189.5 m^2

$Q = 20.4 \text{ kcal/sec}$

c. Er wordt 5.77 mole NH_3 toegevoerd en verwarmd tot 80°C
 benodigde warmte: $5.77 \times 8.9 \times (80-15) = 3.34 \text{ kcal/mole } \text{P}_2\text{O}_5$
 dat is $5.496 \times 3.34 = 18.3 \text{ kcal/sec}$

d. Het teveel aan warmte aanwezig op de warmte-balans wordt genivelleerd doordat er water gaat verdampen.

Input		Output	
Reactie-warmte	592	Verwarmen NH_3	18.3
Roerenergie ^a	10	„ produktstroom	228.0
		warmte verlies	20.4
		Verdamping H_2O	<u>335.3</u>
	<u>602</u>		<u>602.0</u>

De verdampingswarmte van water bij 120°C is 525 kcal/kg .

De hoeveelheid water die kan verdampen is niet zo groot zodat het beste aangenomen kan worden dat het warmte effect door deze indamping klein is. Anders vervalt men tot een trial en error procedure.

De hoeveelheid water die verdampt :

$$\frac{335.3}{525} \times 1 = 0.64 \text{ kg}$$

De gedeeltelijk ingedampte vloeistof die nu naar de concentrator gepompt wordt bestaat uit :

5.876 kg vaste stof en 2.581 kg water bij een temperatuur van 120°C .

C. De Concentrator.

Proces gegevens :

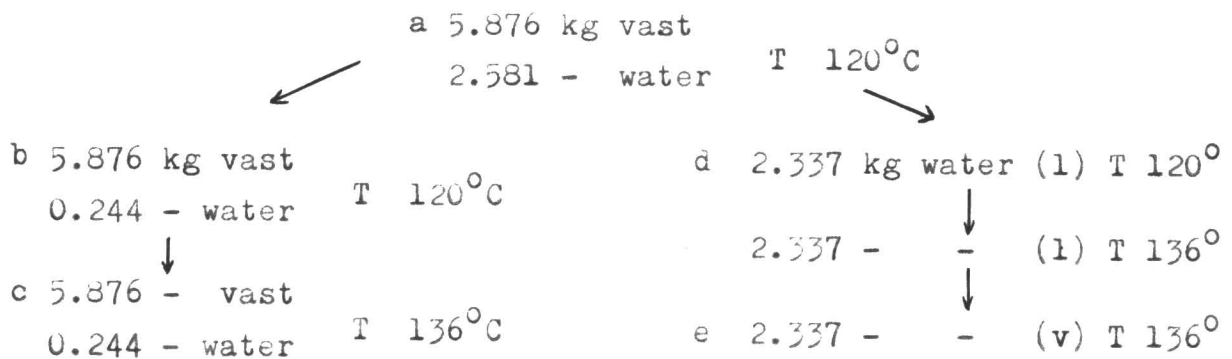
Ingaande stroom heeft een temperatuur van 120°C

a. 4 roeders van 14.5 HP leveren $4 \times 14.5 \times 0.18 = 10 \text{ kcal/sec}$

Van de uitgaande stroom is 4.358 kg NH_4NO_3 , en 1.518 kg andere stof. Bij het bepalen van de proces condities voor het prillen werd uitgegaan van de ontwerpen voor zuiver NH_4NO_3^5 .

Aangenomen wordt dat de uitgaande stroom een temperatuur heeft 136°C dat is 14° boven de verzadigings temperatuur van 95 % NH_4NO_3 .

De samenstelling van de uitgaande stroom is 5.876 kg vaste stof en 0.244 kg water. Er moet dus 2.337 kg water verdampt worden. Bij gebrek aan thermodynamische gegevens wordt de benodigde warmte alleen bepaald door de hoeveelheid te verdampen water. De warmte nodig voor de concentratie is nl. niet bekend. Schematisch kan de berekening aldus voorgesteld worden :

Stap a-b a-d : warmte effect niet bekend

Stap b-c : $6.110 \times 0.45 \times (136 - 120) = 44.0 \text{ kcal/sec}$

Stap d-e : $2.337 \times 955.2 \times 0.252 \times 2.205 = 1240 \text{ kcal/sec}$

De totaal benodigde hoeveelheid warmte is dus : 1288 kcal/sec.

Als verhittingsmedium wordt verzadigde stoom gebruikt bij een temperatuur die 20°C^6 boven de temperatuur van de uitgaande stroom ligt i.e. 156°C . De condensatie warmte hiervan is 500 kcal/sec Met een overmaat van 15 % is de benodigde hoeveelheid stoom

$$\frac{115}{100} \times \frac{1290}{500} = 2.97 \text{ kg/sec}$$

D. De Priltoren?

Proces gegevens :

productstroom in : 4 % H_2O T= 136°C

productstroom uit : 3 % H_2O T= 75°C

5.876 kg vaste stof	T, 136°C	
0.244 - water		
↓		
5.876 - vaste stof	T, 136°C	
0.184 - water		
↓		
5.876 - vaste stof	T, 75°C	
0.184 - water		
		↘
		0.060 kg H ₂ O(l)T 136°C
		↓
		0.060 - - (v)T 136°C

De produktstroom in de priltoren verliest dus aan warmte :

$$\underline{6.060} \times 0.45 \times (136-75) \quad 16.7 \text{ kcal/sec}$$

Deze hoeveelheid warmte wordt dan afgevoerd door het verdampen van het water en door opwarming van de lucht.

E. De Drogers.⁵

Proces gegevens :

1 ^o droger : Lucht in 75°C	Pril in 75°C	H ₂ O 3 %
- uit 65°C-	- uit 65°C-	- 2 %
2 ^o droger : Lucht in 145°C	Pril in 65°C	- 2 %
- uit 75°C-	- uit 77°C-	- 0.5%

De produktstroom in de 1° droger verliest aan warmte :

$$6.00 \times 0.43 \times (75-65) = 25.8 \text{ kcal/sec}$$

en in de 2° droger :

$$5.91 \times 0.40 \times (77-65) = 28.4 \text{ kcal/sec}$$

Zoals uit de proces gegevens blijkt loopt de temperatuur van de pril op in de laatste droger zodat warmte dus opgenomen wordt.

VI Theoretische Aspecten

Over de reaktiesnelheid is weinig bekend. Aangenomen kan echter worden dat de reactie zeer snel verloopt. Er vormt zich nl. geen gips op het oppervlak dat vertragend zou kunnen werken. Uit de gegevens van het octrooi blijkt het dan ook.

- a. De rots hoeft niet fijn gemalen te worden. Het is voldoende klein bij - 16 mesh.
- b. Alle ammoniumsulfaat wordt tegelijk toegevoegd. Kans op dichtslaan van het oppervlak is dus klein.

Theoretische achtergronden worden verder niet gegeven, maar er zijn verschillende belangrijke punten.

- a. De reactie temperatuur moet 80°C zijn.
- b. De sulfaat concentratie in de oplossing moet 1.2 % zijn.
- c. Een makkelijk affiltreerbaar gips wordt alleen gevormd als de reactie continu verloopt.

N.B. Batch produktie is op deze manier niet mogelijk.

Bovendien vermijdt men dat er bijprodukten ontstaan zoals :

1. CaSO_4 anhydriet
2. CaSO_4 hemihydraat
3. $5 \text{CaSO}_4 \cdot \text{K}_2\text{SO}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$ (als kaliumsulfaat gebruikt wordt)
4. $\text{CaSO}_4 \cdot \text{K}_2\text{SO}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$ (- - - -)

Verder is de produktie zowel met als zonder recycle mogelijk.

milochan
na
Fisms.

VII. Berekening van de Apparatuur.

De gebruikte apparatuur wordt achtereenvolgens behandeld.

A. De reaktorcascade.

Massastroom	kg/sec	ρ g/ml	Volumestroom l/sec
fosfaatrots	2.25	3.2	0.705
salpeterzuur	6.59	1.32	5.00
ammoniumsulfaat	2.75	1.77	1.55
recycle	8.24	1.5	5.5
			totaal 12.8

De verblijftijd is 30 minuten.¹ Het benodigde volume is nu
 $30 \times 60 \times 12.8 \times 10^{-3} = 23.1 \text{ m}^3$ per reaktor

Als men uitgaat van een ontwerp waarbij de vloeistofhoogte ongeveer 1.25 x de diameter van de tank is dan volgt hieruit voor de diameter :

$$\frac{\pi}{4} \times D^3 \times 1.25 = 23.1 \text{ m}^3$$

$$D = 2.86 \text{ m}$$

Indien het loze volume 40% is dan wordt de hoogte van de reaktor :

$$\frac{\pi}{4} \times (2.86)^2 \times H = \frac{140}{100} \times 23.1$$

$$H = 5 \text{ m}$$

De afmetingen van de reaktor zijn dus :

$$D = 2.86 \text{ m}$$

$$H = 5.00 \text{ -}$$

Het constructie materiaal is :

reaktor vaten³ AISI type 304 stainless steel

De reaktor vaten staan in cascade om pompen van de agressieve

slurry te vermijden. De slurry komt dus in een ander vat via een overloop.

Verder is het vat uitgerust met schuimbekers en gasafvoerleidingen van plastic en rubber.

Om de slurry in suspensie te houden wordt de reaktor krachtig geroerd .

Volgens Perry's Handbook is de benodigde energie bij volkomen turbulent roeren :

$$P = k \times n^2 \times d^5$$

$k = 4$ indien er met een zesbladige gekromde turbine geroerd wordt.

$n = 2$ rps

$d = 3$ ft (diameter turbine)

Verder zijn er keerschotten aanwezig met een breedte 0.1 diam

$$P = 4 \times 8 \times 243 \times 1.84 \times 10^{-3} = 14.5 \text{ HP}$$

In de eerste en de tweede reaktor zijn voorzieningen om de stromen vaste stof toe te voegen.

De turbine wordt aangedreven door een electromotor en de turbine zelf is van AISI type 304 stainless steel gemaakt.

B. De Prayonfilter⁷

Bij dit proces wordt hetzelfde produkt afgefiltreerd als bij de fosforzuur bereiding. Het is dus wel aannemelijk om de zelfde filter te gebruiken.

Aan P_2O_5 wordt 0.780 kg/sec geproduceerd volgens de materiaalbalans. Dat is in 24 uur :

$$24 \times 60 \times 60 \times 0.780 \times 10^{-3} = 67.5 \text{ ton } P_2O_5 \text{ per dag.}$$

De filter die gekozen werd is de roterende Prayon filter met countercurrent wassen.

Afmetingen gebaseerd op de volgende tabel uit Sauchelli zijn

diameter :	10.92	m
filteroppervlak :	20	m ²
max. capaciteit :	85	ton P_2O_5 / dag

Diameter m	filter oppervlak m ²	max. capaciteit ton P ₂ O ₅ /dag
5.70	6	25
9.42	12	50
10.92	20	85
13.86	40	180

meer gaat tot 16 m
C. De Ammoniatoren.

Uit de materiaal-balans blijkt dat er 8.577 kg filtraat per seconde aangevoerd wordt.

Als de dichtheid van het filtraat geschat wordt op 1.5 g/ml is de volumestroom :

$$\frac{8.577}{1.5} \times 3600 \times 10^{-3} = 20.6 \text{ m}^3/\text{uur}$$

Aan ammoniakgas wordt 0.537 kg/sec ingevoerd.

Volgens literatuur³ wordt dit als volgt gedoseerd :

1 ^o tank reaktor	57 %	0.306 kg/sec
2 ^o -	26 -	0.140 -
3 ^o -	13 -	0.070 -
4 ^o -	4 -	0.021 -

Op deze wijze worden de ammoniakverliezen sterk verminderd en kan men haast zeggen dat de ammoniak stoechiometrisch reageert.

Het benodigde volume is 20.6 m³. Om de ammoniak een langere weg door de vloeistof te laten lopen is de aanname gedaan dat de hoogte van de vloeistof in de reaktor 1.5 x de diameter is.

$$\frac{\pi}{4} \times D^3 \times 1.5 = 20.6 \text{ m}^3$$

$$D = 2.6 \text{ m}$$

$$h = 3.9 \text{ -}$$

Als er nu een loze hoogte van 0.6 m gegeven wordt zijn de maten

van de tankreactoren :

Diameter : 2.6 m

Hoogte : 4.5 -

Het constructie materiaal is hier ook AISI type 304 stainless st.

De reaktor vorm is bijna identiek aan die van de ontsluitreaktor en de aanname wordt gedaan dat de benodigde roerenergie hetzelfde is. Dat betekent dat er hier 4 turbine roeders zijn van 14.5 HP.

Het ammoniakgas wordt via een pijp en een verdeler onderin de vloeistof ingeleid.

N.B. Zowel de ontsluitingsreactoren als de ammoniatoren zijn geïsoleerd met een gipslaag van 0.1 m.

Verder zijn de reactoren allen gesloten.

D. De Concentrator.

De concentrator is zeer simpel opgebouwd uit twee concentrische pijpen. In de centrale pijp bevindt zich de in te dampen vloeistof en daarom heen de condenserende stoom. Na voldoende verhitting komt de vloeistof in een separator waar de damp van de vloeistof gescheiden wordt. Dit type indamper is in gebruik bij de mengmest fabriek van de Albatros. Daar wordt die gebruikt om net ammoniumnitraat in te dampen van 85 % tot 96 % .

De hoeveelheid warmte nodig voor het indampen is 1288 kcal/sec. In de literatuur⁶ wordt gegeven dat de warmte stroom door stalen pijpen bij een temperatuurverschil van 20°C en met het gebruik van condenserende stoom als verhittingsmedium 19.1 kcal/sec m² is. Het benodigde uitwisselingsoppervlak is dus :

$$\frac{1288}{19.1} = 67.5 \text{ m}^2 = 67.5 \times 10.76 = 720.6 \text{ ft}^2$$

Bij het gebruik van 2" pijpen met een oppervlak van 0.5233 ft²/ft en een maximale lengte van 20 ft⁸ zijn dus :

$$\frac{720.6}{0.5233 \times 20} = 69 \text{ buizen}$$

*Mel
met
als andere
lengte?*

Twee parallel geschakelde buizenseries van 35 buizen die 20 ft lang zijn worden hier gebruikt.

Aan het constructie materiaal worden geen hoge anti-corrosie eisen gesteld daar er bijna geen aggressieve^{stoffen} meer aanwezig zijn. Er kan dus gewoon staal gebruikt worden.

De lengte is gelimiteerd om uitzakken van de binnenste pijp tegen de buitenste te voorkomen.

VIII Apparatenlijst.

- A. Drie gesloten geroerde tankreactoren.
  - 1. doseringsschroef voor de rots
  - 2. twee doseringsschroeven voor het ammoniumsulfaat
  - 3. afgasleidingen
- B. Prayonfilter
  - 1. vacuum pomp
  - 2. recycle pomp
- C. Vier gesloten geroerde ammoniatoren.
  - 1. ammoniaktank
  - 2. vier met de hand instelbare doserigskranen
  - 3. afgas leidingen
- D. Concentrator
  - 1. gas - vloeistofscheider
  - 2. vloeistof pomp
- E. Priltoren
  - 1. transportband naar drogers
- F. Twee roterende trommeldrogers.
- G. Gasabsorptietoren

IX Appendix.Tabel IChemische analyse van het Khouribga-fosfaat.²

Component	%
P_2O_5	34.26
H_2O	1.50
SO_3	1.59
CO_2	3.59
siliceous matter	1.36
Fe_2O_3	0.26
Al_2O_3	0.37
CaO	52.78
MgO	0.48
Na_2O	0.84
K_2O	0.09
F	3.05
Cl	0.03
Organic matter	0.84

Tabel II

Thermodynamische gegevens van reaktants en producten

Verbinding		$\Delta (H_f)_{18}^0$ kcal/gmol	C_p cal/gmol ^0K
$(NH_4)_2SiF_6$		- 619.36 ^a	--
$Ca_3(PO_4)_2$	(s)	- 982.1 ^a	54.5 ^b
H_3PO_4	(l)	- 300.74 ^a	29.5 ^b
HNO_3	(l)	- 42.37 ^a	14.1 ^b
$(NH_4)_2SO_4$	(s)	- 277.66 ^a	45.6 ^b
NH_4NO_3	(s)	- 87.93 ^a	34.0 ^a
$CaSO_4 \cdot 2H_2O$	(s)	- 477.80 ^a	46.8 ^b
H_2O	(l)	- 68.38 ^a	18.0 ^a
CaF_2	(s)	- 286.26 ^a	16.1 ^b
HF	(g)	- 64.0 ^a	7.0 ^b
SiO_2	(s)	- 201.34 ^a	--
H_2SiF_6	(l)	- 557.2 ^b	--
NH_3	(g)	- 10.94 ^a	8.9 ^c

Verder zijn nog gegeven :

C_p fosfaatrots	0.20	kcal/kg ^0k
C_p $(NH_4)_2SO_4$	0.345	"
C_p HNO_3 52%	0.65	"
C_p recycle	0.75	"
C_p filtraat	0.65	"

a C.D.Hodgman - Handbook of Chemistry and Physics

b Landolt-Börnstein - Phys. Chem. Tabellen, Kalorische Werte

c J.H.Perry - Chemical Engineers Handbook

C_p HNO_3	35.5 %	0.675 ^a kcal/kg ^o K
C_p -	21.1 %	0.810 ^a -
C_p H_3PO_4	19.5 %	0.85 ^a -
C_p NH_4NO_3	43 %	0.67 ^a -
C_p -	58 %	0.60 ^a -

Verdunningswarmte van de stoffen :			ΔH kcal/mole
100 % HNO_3	-----	35.5 % HNO_3	- 7.2 ^b -
100 % -	-----	21.1 % -	- 7.1 ^b -
52.5% -	-----	35.5 % -	- 0.05 ^b -
100 % H_3PO_4	-----	19.5 % H_3PO_4	- 5.0 ^b -
100 % NH_4NO_3	-----	43 % NH_4NO_3	4.35 ^c -

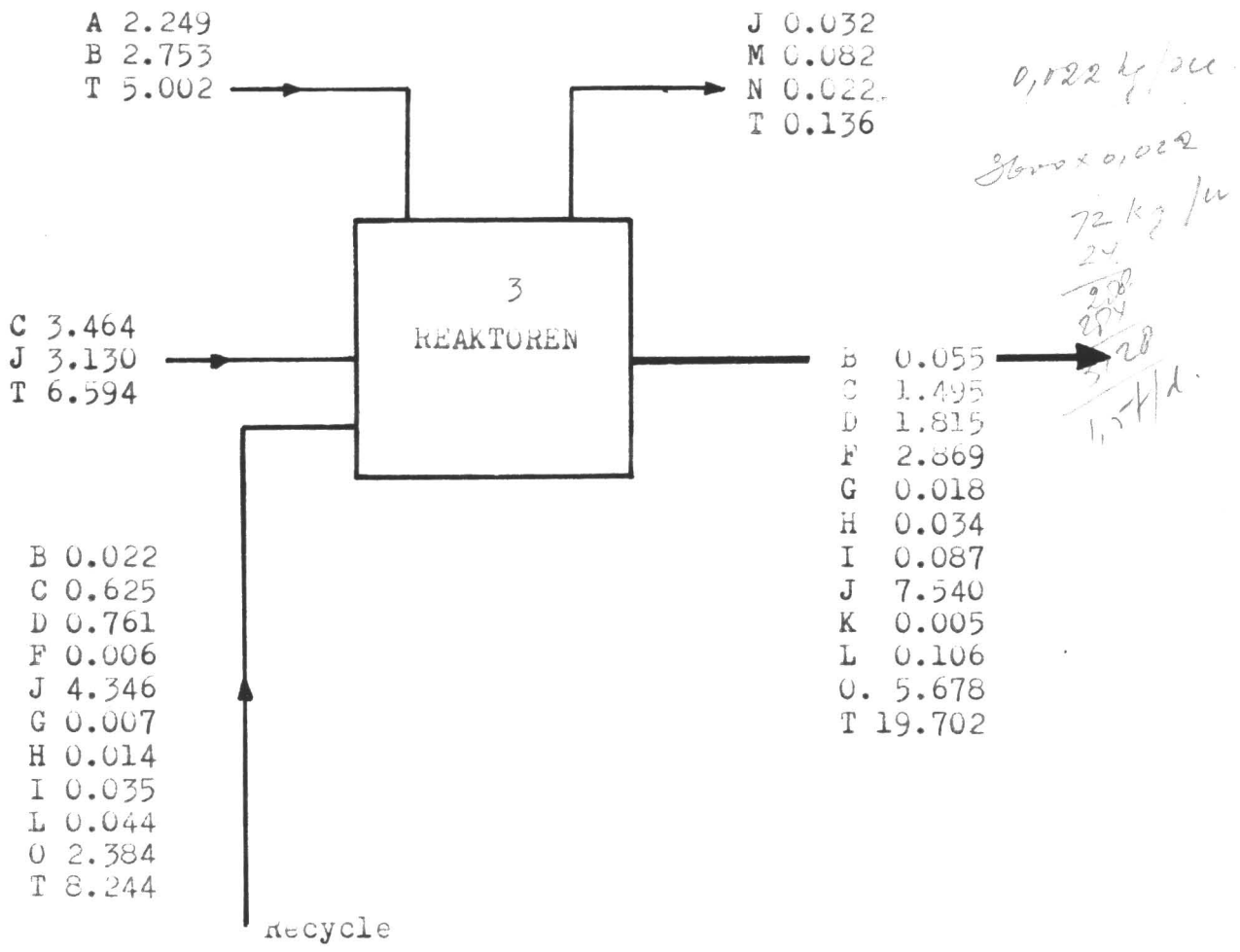
Dichtheid	ρ g/ml
fosfaatrots	3.2 -
HNO_3 52.5 % ^a	1.32 -
$(NH_4)_2SO_4$ ^a	1.77 -
recycle	1.5 -

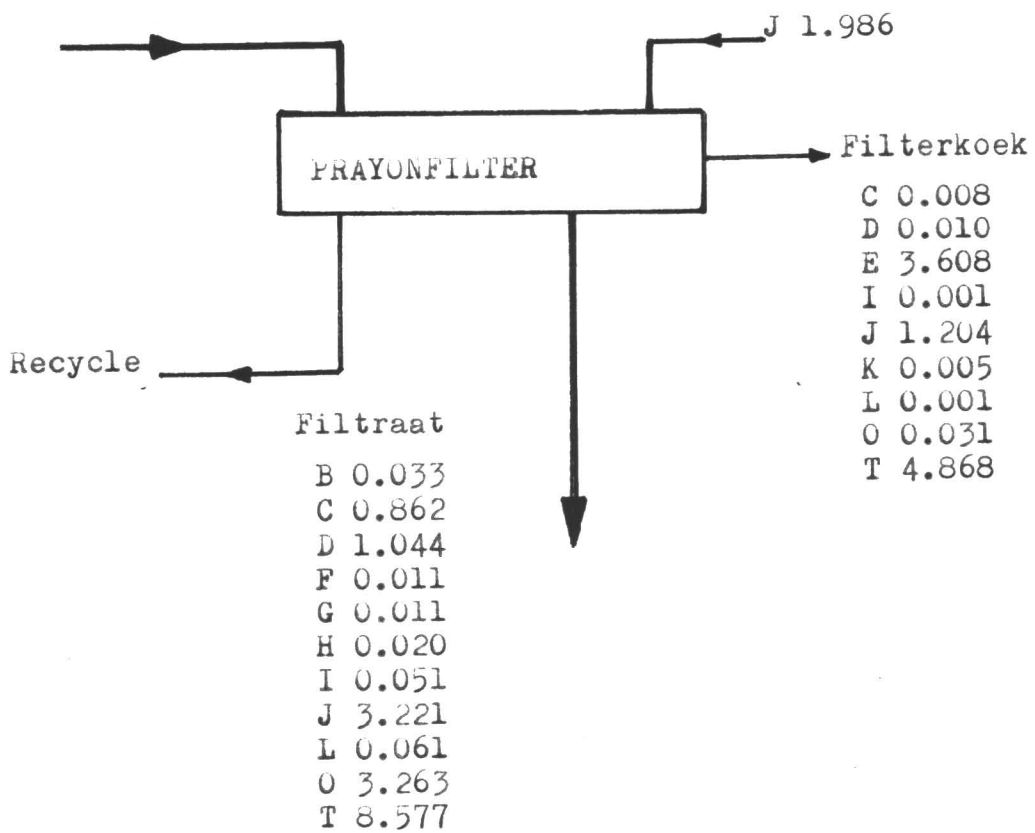
a. J.H.Perry - Chemical Engineers Handbook

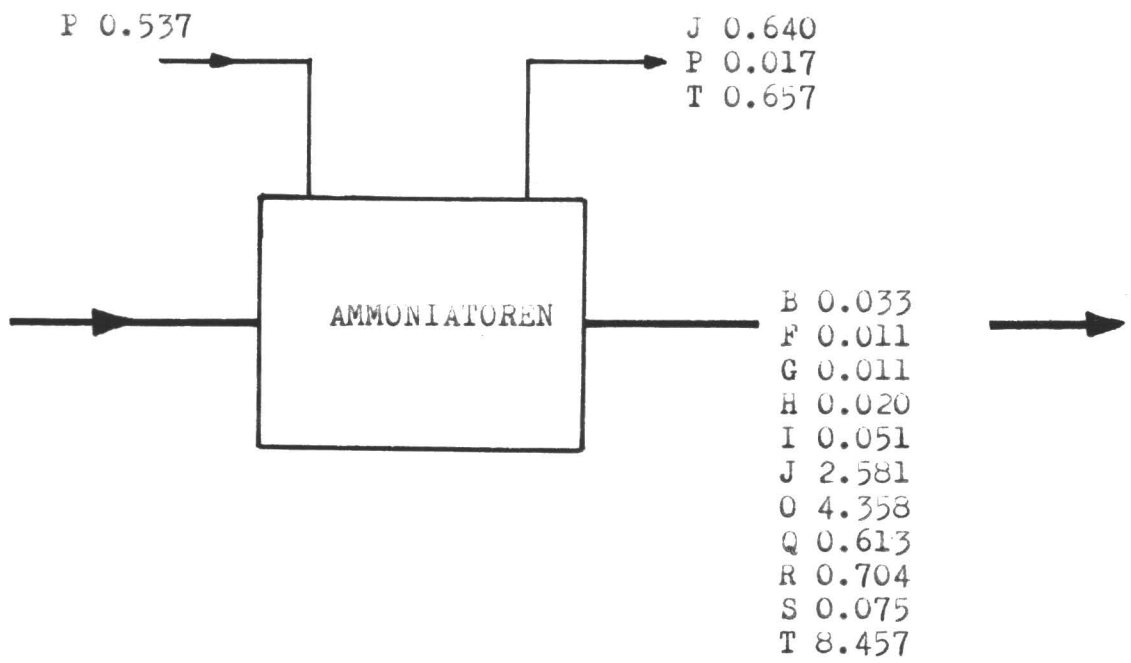
b. Landolt-Börnstein - Phys. Chem. Tabellen, Kalorische Werte

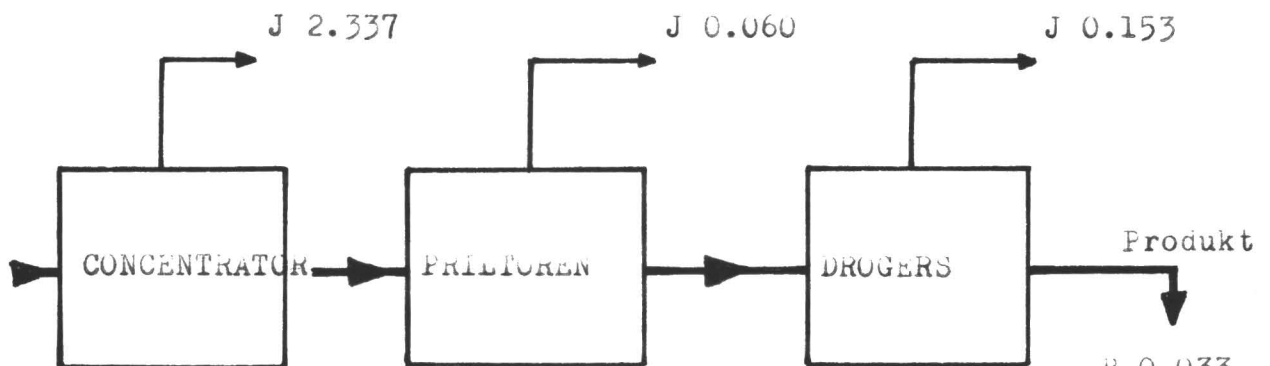
c. F.D.Rossini et. al. - Selected Values of Chemical Thermo-
dynamic Properties

Materiaalbalans schematisch weergegeven.

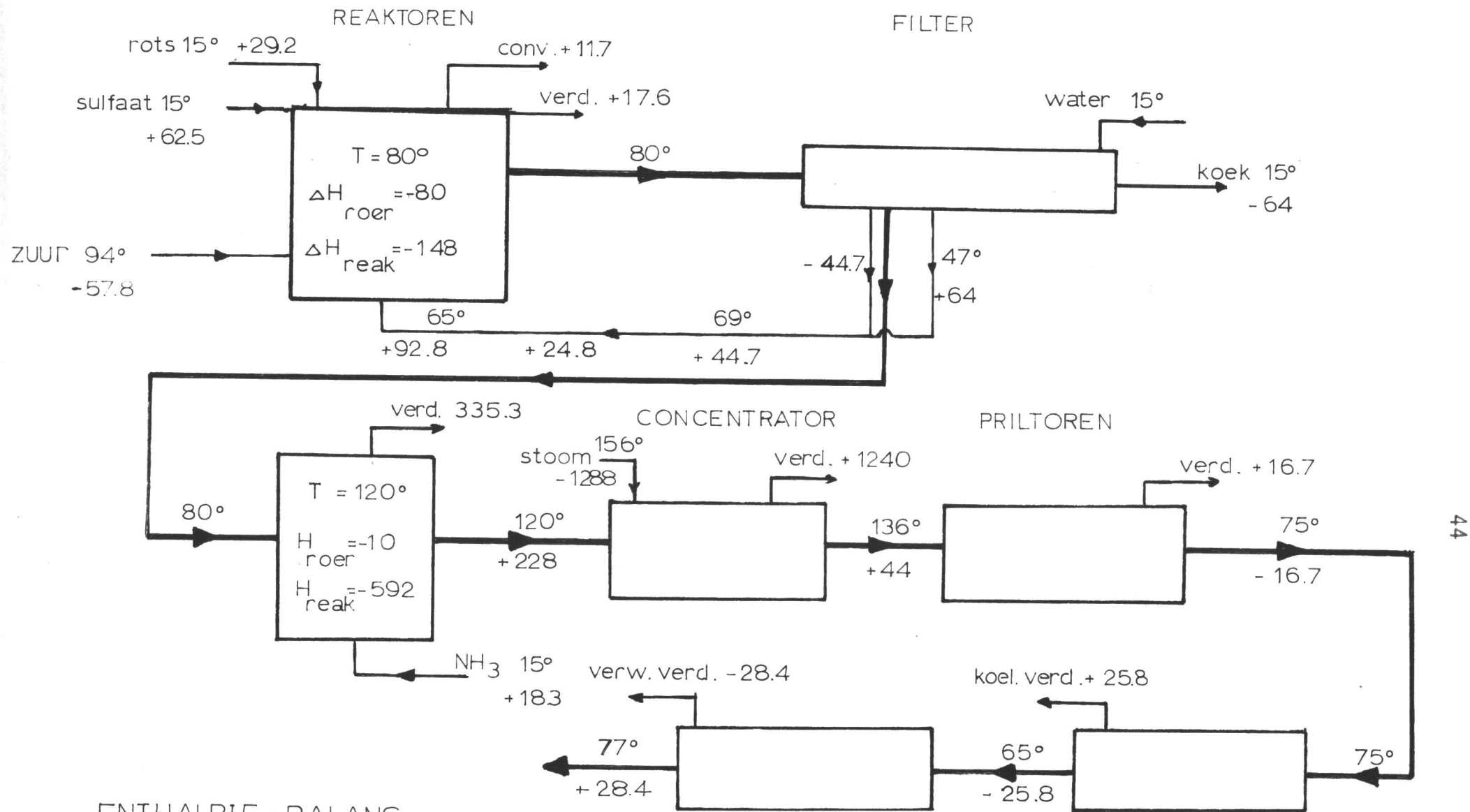

B 0.033
 F 0.011
 G 0.011
 H 0.020
 I 0.051
 J 0.031
 O 4.358
 Q 0.613
 R 0.704
 S 0.075
 T 5.907

A Fosfaatrots
 B $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$
 C HNO_3
 D H_3PO_4
 E $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$
 F CaSO_4
 G FePO_4
 H AlPO_4
 I inert
 J H_2O

K SiO_2
 L H_2SiF_6
 M CO_2
 N HF
 O NH_4NO_3
 P NH_3
 Q $\text{NH}_4\text{H}_2\text{PO}_4$
 R $(\text{NH}_4)_2\text{HPO}_4$
 S $(\text{NH}_4)_2\text{SiF}_6$
 T Totaal

ENTHALPIE - BALANS

TEMPERATUUR °C

WARMTE - EFFECT KCAL / SEC.

LITERATUUR

1. Fisons Fertilizers Ltd. - U.S.patent 3,049,416
2. The British Sulphur Corp. Ltd. - A World Survey of Phosphate Rock
3. E.C.Houston, T.P.Hignett and R.E.Dunn -
Ind. Eng. Chem. 43 , 2413 (1951)
4. E.J.Fox and W.A.Jackson - J. Agr. and Food Chem. 9 , 334 (1961)
5. W.H.Shearon Jr. and W.B.Dunwoody -
Ind. Eng. Chem. 45 , 496 (1953)
6. Dictaat Chemische Werktuigen II 77
7. V.Sauchelli - Chemistry and Technology of Fertilizers
Reinhold Publ. Corp. New York (1960)
pag. 245 , 321-345.
8. D.Q.Kern - Process Heat Transfer McGraw-Hill Book Coy Inc.(1950)
pag. 102 enz.
9. J.H.Perry - Chem Eng. Handbook 4th Ed. Section 19
10. Landolt-Börnstein - Phys. Chem. Tabellen , Kalorische Werte
11. C.D.Hodgman - Handbook of Chemistry and Physics 42nd Ed.
12. W.H.McAdams - Heat Transmission McGraw-Hill Book Coy Inc.
3rd Ed New York (1954) pag. 457
13. J.M.Smith and H.C.van Ness - Chemical Engineering Thermo-
dynamics McGraw-Hill Book Coy Inc.
2nd Ed. New York (1959)
14. F.D.Rossini et. al. - Selective Values of Chemical Thermo-
dynamic Properties. Natl. Bureau Standards U.S.